

Verpleegkundigen, verzorgenden en VS-en in de gehandicaptenzorg

Sandra de Wit

verpleegkundig specialist, onderzoeker

Voorzitter V&VN-vgz, Hogeschooldocent Hanze, Gemeenteraadslid, Consulent CCE

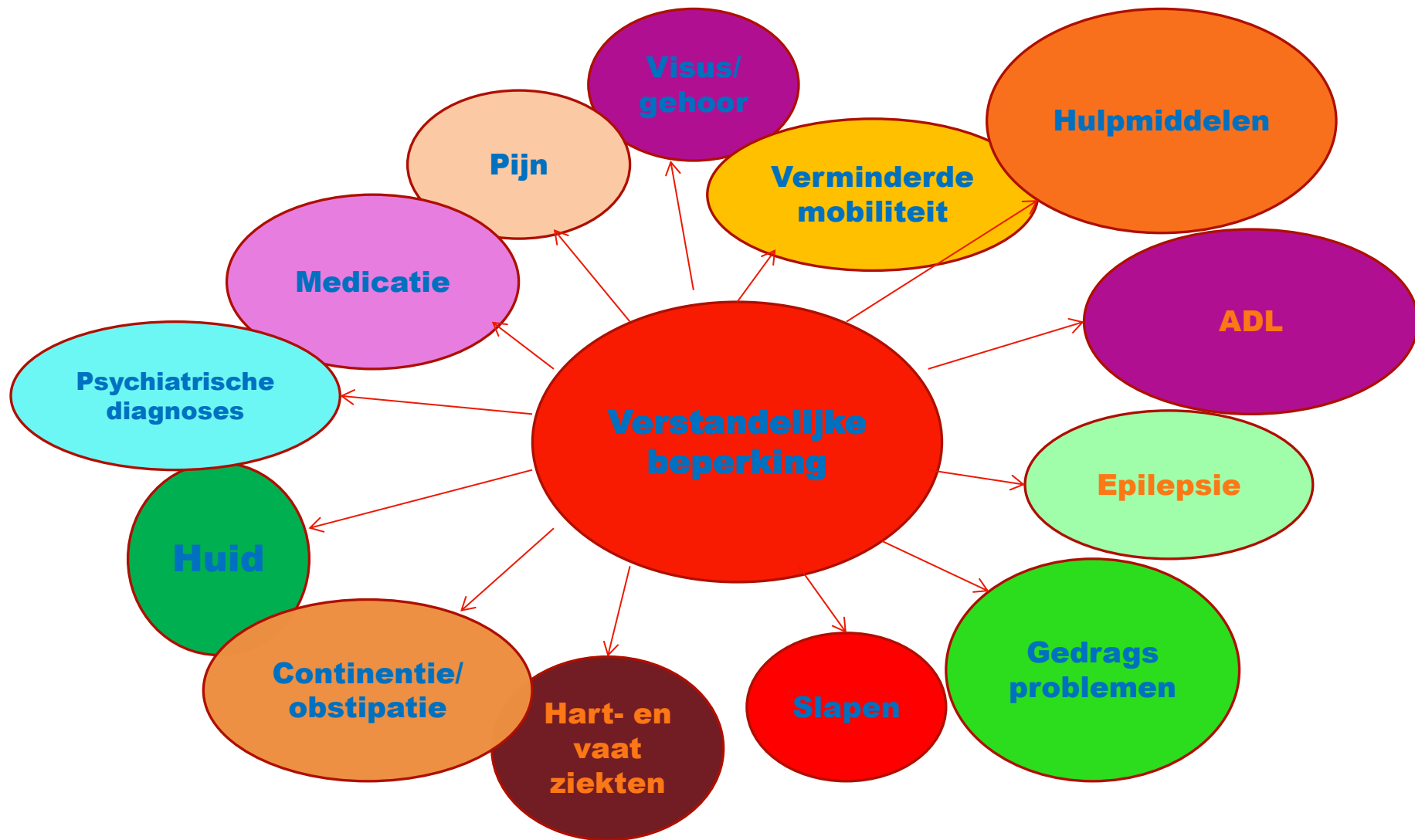
Waar gaat het over?

- Ruim 30.000 verpleegkundigen en verzorgenden in de gehandicaptenzorg. (Bron: V&VN)
- Ruim 200.000 zorgvragers met een verstandelijke, lichamelijke en/ of zintuigelijke beperking. (Bron: VGN)
 - Waarvan een zeer grote groep meer dan één beperking heeft;
 - 142.000 mensen met een verstandelijke beperking met een IC onder de 70;
 - 68.000 mensen met een ernstige verstandelijke beperking.
- 2,2 miljoen Nederlanders met zwakbegaafdheid (IQ tussen de 70 en 85) waaronder 1,4 miljoen mensen met een ondersteuningsvraag.

Gehandicaptenzorg	2025	2019	2016	2012
Aantal VS	79 ^b	49 ^a	45 ^a	28 ^a

^a (Prismant et al.) ^b eigen communicatie

Communicatie

Continuïteit

Factoren die maken dat continuïteit en kwaliteit van zorg gewaarborgd is:

- Afgestemde begeleiding
- Kennis en inzicht in gedragingen behorend bij de verstandelijke beperkingen.
- Kennis van gedrag voortkomend uit ziektes, stoornissen en bijkomende beperkingen.

**Problemen die
optreden als de
continuïteit
onvoldoende
gewaarborgd is**

- Evenhuis: Door onvoldoende specifieke kennis op gebied van handicap gerelateerde problemen treden vermijdbare gezondheidsproblemen, vermijdbare extra beperkingen en zelfs vermijdbare extra sterfte op.

**Nederlandse
Vereniging Voor Artsen
voor Verstandelijke
Gehandicapten
(NVAVG)**

Kenmerken van mensen met een verstandelijke beperking die leiden tot bijzondere zorgbehoeften op medisch/ verpleegkundig gebied (NVAVG, 2012):

- Beperkingen op gebied van ziektebesef en ziekte-inzicht
- Atypische presentatie van gezondheidsklachten
- Beperkingen op het gebied van communicatie
- Beperkingen op het gebied van tempo
- Disharmonisch ontwikkelingsprofiel
- Afhankelijkheid van ondersteuning
- Andere prevalentie van aandoeningen
- Etiologiegerelateerde aandoeningen
- Multifactorieel bepaalde klachten en multimorbiditeit
- Probleemgedrag en psychiatrische problematiek
- Beperkingen in motorisch functioneren en mobiliteit
- Beperkingen in het verdragen van reguliere diagnostiek en behandelmethoden
- Beperkingen op het gebied van zelfbepaling en wilsbekwaamheid
- Bijzondere levensfasen en een ander levensloopperspectief
- Leefstijlproblematiek

Mastebroek, (2015)

- Mensen met een verstandelijke beperking hebben meer dan twee keer zoveel gezondheidsproblemen hebben dan mensen zonder verstandelijke beperking.

**Schrojenstein
Lantman-de Valk
(2008)**

Aandoeningen die veel vaker voorkomen bij mensen met een verstandelijke beperking

- **Gehoor- en gezichtsproblemen**
- **Epilepsie**
- **Spasmen/ mobiliteitsproblemen**
- **Aandoeningen van het centraal zenuwstelsel**
- **Huidproblemen**
- **Refluxproblemen**
- **Obstipatie**
- **Luchtwegproblemen**
- **Psychiatrische aandoeningen**

Kernset zorgvragersproblemen	
Lichamelijk	Psychisch
<ul style="list-style-type: none"> - Bedreigde of verstoorde vitale functies - (ademhaling, circulatie, hersenfunctie) - Infectie, koorts - Smetten, jeuk - Wonden, decubitus - Vermoeidheid - Verlies eetlust - Misselijkheid en braken - Gewichtsverlies en ondervoeding - Gewichtstoename - Uitdroging en verstoorde vochtbalans - Incontinentie - Uitscheidingsproblemen 	<ul style="list-style-type: none"> - Bewustzijnsstoornissen - Stemmingsstoornissen - Stoornissen in het geheugen - Stoornissen in het denken en waarnemen - Persoonlijkheidsstoornissen - Stoornissen in het gedrag (agitatie, agressie, claimen, obsessie, automutilatie) - Angst, paniek, Stress - Verslaving - Verlies en rouw - Onzekerheid - Ineffectieve coping, kennistekort - Zingevingproblemen
Functioneel	Sociaal
<ul style="list-style-type: none"> - Tekort zelfmanagement - Tekort zelfredzaamheid - Zintuigelijke beperkingen - Verstoorde mobiliteit - Vallen - Slaap/ waakproblemen 	<ul style="list-style-type: none"> - Participatieproblemen - Sociale incompetentie - Eenzaamheid - Gebrek aan sociaal netwerk - Seksualiteitsstoornissen - Overbelaste mantelzorg - Tekort aan mantelzorg

Wat hebben we te doen?

- Veranderende zorgvragen;
- Veranderende doelgroep;
- Verpleegkundigen op de werkvloer, toegevoegde waarde?

De verpleegkundig specialist: klaar voor de toekomst

- Sinds haar aantreden tien jaar geleden heeft de verpleegkundig specialist in de Nederlandse zorg haar meerwaarde, en dus bestaansrecht, overtuigend bewezen.
- Dat blijkt onder meer uit de evaluatierapporten 'VoorBIGhouden' (De Bruijn-Geraets et al., 2015) en 'VoorBIGhouden' (De Bruijn-Geraets et al., 2016).
- Begin 2019 zijn meer dan 3.600 verpleegkundig specialisten actief;
 - in de medisch-specialistische zorg,
 - in de eerstelijnszorg,
 - de anderhalvelijnszorg,
 - de ouderenzorg,
 - de GGZ,
 - de verstandelijk gehandicaptenzorg en
 - de arbeidsgerelateerde zorg.

Waar richt de
verpleegkundig
specialist zich op?

- Zorg die bijdraagt aan de gezondheid, het functioneren, de kwaliteit van leven en de waardigheid van het leven van de zorgvrager,
- Waar die ook nodig is, zowel thuis als in instellingen.
- De verpleegkundig specialist volgt hierbij de *patient journey*, en kijkt zo nodig over de grenzen van de eigen instelling of organisatie.

Hoe kan je de verpleegkundig specialist typeren?

- Een verbindende beroepsbeoefenaar met generalistische en specialistische bekwaamheden of competenties;
- Een beroepsbeoefenaar die uitdagingen in de zorg aangaat als samenwerkingspartner met de zorgvrager, het zorgteam, en met anderen binnen en buiten de zorgorganisatie.
- Als beroepsbeoefenaar die zich bewust is van transities in zorg, bijvoorbeeld van de verschuiving van de medisch-specialistische zorg naar de eerstelijnszorg of van de toenemende verbinding tussen de geestelijke gezondheidszorg en de somatische gezondheidszorg.
- Als een *T-shaped* beroepsbeoefenaar die als zelfstandig behandelaar optreedt in de rol van regievoerend behandelaar of van medebehandelaar.

DE VERPLEEGKUNDIG SPECIALIST: EEN T-SHAPED BEROEPSBEOEFENAAR

generalistische bekwaamheden verpleegkundig specialist

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	ONDERWIJZEN EN OPLEIDEN	REGIEVOEREND BEHANDELAAR	KWALITEIT VAN ZORG ONTWIKKELEN	LEIDERSCHAP TONEN	
<ul style="list-style-type: none"> > op waarde schatten resultaten onderzoek voor beroepsuitoefening, > initiëren, opzetten en uitvoeren onderzoek gericht op beroepspraktijk, > participeren binnen kennisnetwerken 	<ul style="list-style-type: none"> > begeleiden, coachen en onderwijzen collega-zorgverleners, > opleiden van (regie-)verpleegkundigen in opleiding tot verpleegkundig specialist, > initiëren van en participeren in intercollegiale toetsing 	<ul style="list-style-type: none"> > de coördinator van het zorgproces en het eerste aanspreekpunt voor de zorgvrager en zijn naasten en/of wettelijk vertegenwoordiger, > de regievoerend behandelaar heeft een wezenlijk aandeel in de inhoudelijke behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> > initiëren, ontwikkelen en implementeren kwaliteit van zorg, innovatie en professionalisering werkomgeving, > participeren binnen kwaliteitsnetwerken 	<ul style="list-style-type: none"> > initiatief nemen ten behoeve van het verhogen van de kwaliteit van de zorg (waardevolle zorg) ten dienste van de individuele zorgvrager, de organisatie en/of het team of van de volksgezondheid en het gezondheidszorgsysteem, > professionaliseren van het beroep verpleegkundig specialist en het vakgebied verpleegkunde 	
		<th>ZELFSTANDIG BEHANDELAAR</th> <td></td> <td></td>	ZELFSTANDIG BEHANDELAAR		
		<ul style="list-style-type: none"> > methodisch en systematisch stellen van een diagnose en het indiceren, organiseren en verlenen van verpleegkundige en geneeskundige behandeling, > begeleiden zorgvragers gericht op de ziekte en op het ziek zijn waarbij de mens in zijn context centraal staat, en waarbij de uitkomsten betrekking hebben op het handhaven of opnieuw verwerven van de gezondheid, het lichamenlijk en/of psychisch functioneren, de kwaliteit van leven en de waardigheid van het leven, > specialistische kennis, vaardigheden en attitude in het eigen aandachtsgebied en het eigen expertisegebied binnen het specialisme AGZ of het specialisme GGZ 		<p>specialistische bekwaamheden verpleegkundig specialist</p>	

De kern van het
vakgebied
verpleegkundig
specialist

- zelfstandig **behandelaar** met een **zelfstandige bevoegdheid**.
- kern van haar vakgebied bestaat uit het bieden van een integrale **behandeling** aan zorgvragers op basis van **klinisch redeneren in complexe zorgsituaties**,
- zij zorgt voor **continuïteit** en **kwaliteit** van de behandeling, en het ondersteunen van de autonomie, de eigen regie, het **zelfmanagement** en het bevorderen van de **empowerment** van zorgvragers binnen de *patient journey*.
- de behandeling omvat zowel geneeskundige als verpleegkundige interventies.
- de verpleegkundig specialist werkt vanuit een **holistisch perspectief**. Dat betekent dat zij zich richt op de ziekte en op het ziek zijn, waarbij de mens in zijn context centraal staat.
- daarnaast richt zij zich op de gevolgen van ziekte en op **preventie**.

De regievoerend behandelaar

- De verpleegkundig specialist kan de rol van regievoerend behandelaar vervullen.
- In het rapport van de commissie-Meurs (2015) is dit begrip verwoord als volgt: “De beroepsbeoefenaar die verantwoordelijk is voor de regie van het zorgproces van een individuele zorgvrager”.
- Welke zorgverlener in een multidisciplinaire setting optreedt als regievoerend behandelaar hangt af van het type behandeling en de doelgroep.
- De verpleegkundig specialist functioneert het best als regievoerend behandelaar als:
 - zij het grootste deel van de behandeling uitvoert,
 - en/of als de nadruk van de behandeling ligt op de gevolgen van de behandeling en ziekte voor de door de zorgvrager ervaren gezondheid, het lichamelijk en/of psychisch functioneren, de kwaliteit van leven en de waardigheid van het leven.

Nieuw beroepsprofiel

Beroepsprofiel – V&VN VS

BEROEPSPROFIEL

Verpleegkundig Specialist

Specialismen:

- Algemene gezondheidszorg
- Geestelijke gezondheidszorg

**Verzorgenden, Verpleegkundigen
en verpleegkundig specialisten in
de zorg voor mensen met een
verstandelijke beperking van
toegevoegde waarde?**

Sandra de Wit, verpleegkundig specialist,
Hogeschooldocent, onderzoeker.

Voorzitter V&VN-vgz

Bereikbaar:

Voorzitter.vgz@venvn.nl of

s.de.wit@pl.hanze.nl

06-51061327